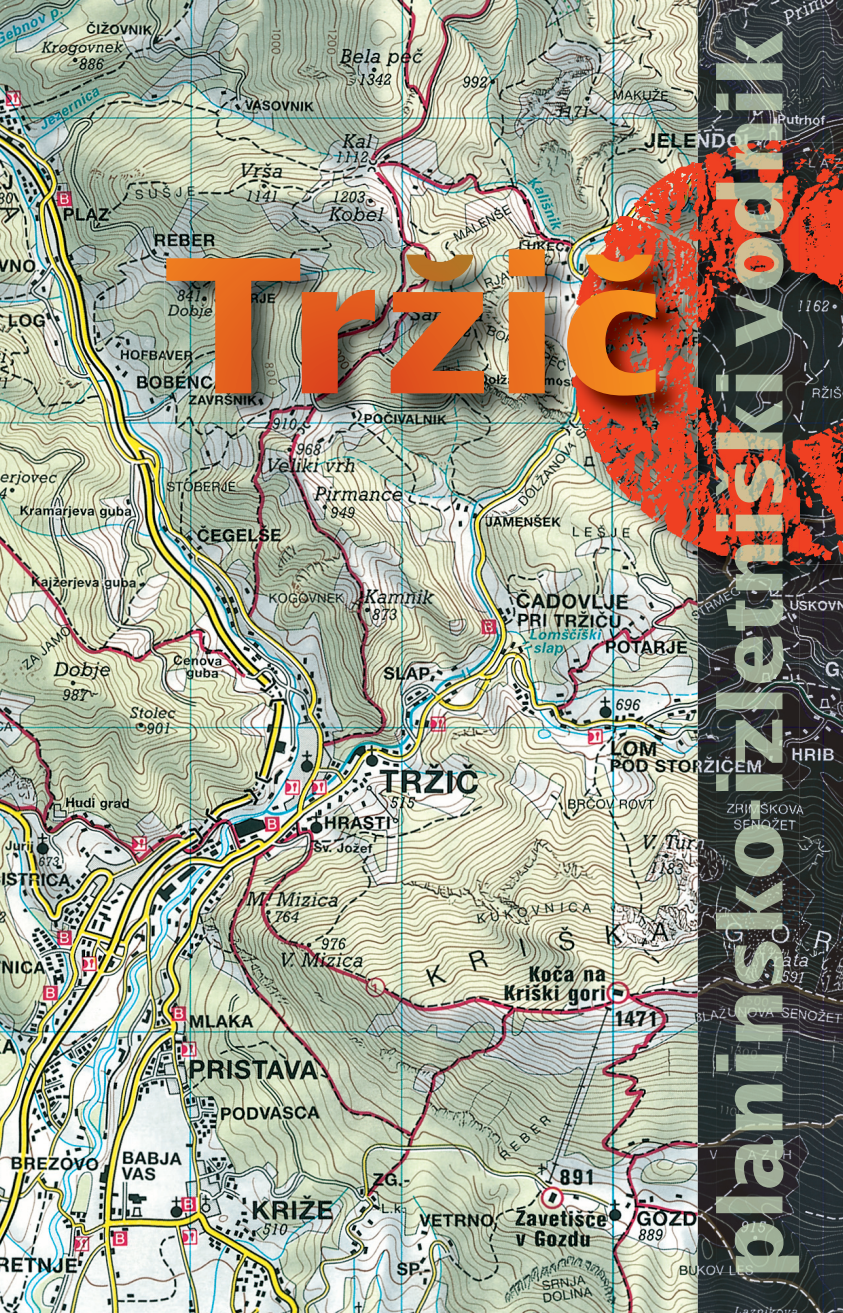

Tržič

planinski vodnik

KAZALO

Predgovor	5
------------------	---

Praktični napotki	7
--------------------------	---

Seznam planinskih koč	7
-----------------------	---

Poti	9
------	---

Oprema	9
--------	---

Gorska reševalna služba (GRS)	10
-------------------------------	----

Zemljevidi	10
------------	----

Dolinski sprehodi in izleti:

1. Iz Tržiča po Šentanski dolini do Ljubelja	12
--	----

2. Dovžanova soteska	17
----------------------	----

3. Do Koče na Prevalu po Bornovi poti	22
---------------------------------------	----

4. Sprehodi pod Košuto	24
------------------------	----

5. Zelenica, 1536 m	28
---------------------	----

Sredogorski izleti:

6. Dobrča, 1634 m	30
-------------------	----

7. Koča na Kriški gori, 1471 m, in Tolsti vrh, 1715 m	34
---	----

8. Ženiklovec (Veliki Javornik), 1715 m	39
---	----

9. Štegovnik, 1692 m	41
----------------------	----

10. Košutica, 1968 m	46
----------------------	----

Visokogorske ture:

11. Vrtača, 2180 m	52
--------------------	----

12. Begunjščica, 2060 m	56
-------------------------	----

13. Veliki vrh, 2088 m, in Kladio, 2094 m	60
---	----

14. Košutnikov turn, 2133 m	66
-----------------------------	----

15. Storžič, 2132 m	72
---------------------	----

Literatura	75
-------------------	----

Morda vas Tržič kot dokaj industrijsko mesto po prvem vtisu ne bo kdo ve kako zamikal, vendar – ko ga boste spoznali in boste obiskali cilje, ki smo jih v tej knjižici opisali kot predloge za izlete – boste svoje mnenje verjetno spremenili. V tej razgibani pokrajini, v teh zelenih dolinah, na prostranih planinah in na visokih skalnih vršacih, ki se odkrijejo za »tržiškimi vrati«, se skriva vrsta prelepih krajev, ki se vam bodo prav gotovo za dolgo vtisnili v spomin. To vedo tudi tržiški turistični delavci, ki takole vabijo k sebi:

Vabljeni v mesto, kjer si narava in tradicija podajata roko!

O čem bo v nadaljevanju tekla beseda in kam se bomo podali? **Tržič** leži na stiku doline reke Tržiške Bistrice z Ljubljansko kotlino pod vznožjema Dobrče (na zahodu) in Kriške gore (na vzhodu). Prav tu se stikajo Karavanke in Kamniško-Savinjske Alpe. Najprej si bomo ogledali mesto, potem pa se bomo odpravili na sever v tri doline: **Šentanska** (imenovana tudi **Podljubeljska**) vodi proti mejnemu prelazu Ljubelj, **dolina Tržiške Bistrice** pripelje pod dolgi greben Košute, najbolj vzhodna dolina pa je **Lomska** in vodi desno pod Storžič. Opisi so razvrščeni v tri »nadstropja« od spodaj navzgor in tako se stopnjuje tudi zahtevnost poti.

Dolinski sprehodi in izleti nas vodijo po vseh treh dolinah k vznožju velikanov: mimo **Tominčevega slapu** do **starega mejnega prelaza Ljubelj**, skozi starodavno in geološko zanimivo **Dovžanovo sotesko**, po razgledni **Bornovi poti** pod Begunjščico, pod vznožje grebena Košute na planini **Kofce** in **Dolga njiva** ter po smučišču **Zelenica** do obnovljene planinske koče.

Cilji izletov v višje »nadstropje«, v sredogorje, pogosto že s pridihom prave gorske ture, kjer bomo prvič obuli gojzerje, so »hišni gori« Tržiča **Dobrča** in **Kriška gora s Tolstim vrhom**, v Storžičevi senci skriti **Ženiklovec** in izredno zanimivi **Štegovnik** nad Lomsko dolino ter skoraj dva tisoč metrov visoka **Košutica** na severni strani Košute.

Na koncu nas čaka najslajše, vzponi na tržiške vršace: na **Vrtačo** in **Begunjščico** nad Zelenico, na tri vrhove Košute: **Veliki vrh**, **Kladivo** in **Košutnikov turn** ter na razgledni **Storžič**. Večina teh poti je nezahtevnih, na nekaterih pa bomo vseeno tudi potipali skalo, saj nas opisi vodijo na vrhove tudi po nekaterih zavarovanih plezalnih poteh.

Ta knjižica je namenjena poletnim obiskovalcem Tržiča. Naravnana je predvsem gorniško, vendar je opisanih tudi nekaj sprehajalnih in izletniških ciljev, primernih za vsakogar. Tako bo lahko svoj cilj našel prav vsakdo – to pa je tudi namen knjižice in želja avtorjev.

Za pregled vodnika in dopolnitve se zahvaljujeva recenzentu Andreju Mašeri in sodelavcem Turistično promocijskega in informacijskega centra Tržič, za skrbno lektoriranje pa Mojci Luštrek.

Srečno pot!

Irena Mušič, Vladimir Habjan

PRAKTIČNI NAPOTKI

Vsebina te knjižice so sprehodi, izleti in gorske ture z izhodiščem v Trziču. Prav mesto je sicer izhodišče le v dveh opisih, zato je naslov knjižice bolj okviren. Večina opisov se namreč začne v krajih, do kamor se lahko pripeljemo z avtomobilom ali avtobusom. V starih časih pa so se na izlete in ture dejansko odpravljali iz mesta, zato je takrat tura v visokogorje trajala tudi dva dni. Danes so časi pač drugačni. Gozdne ceste nad Trzičem so ponekod speljane prav pod vrhove, zato bo naše izhodišče pogosto dokaj visoko. Na voljo pa imamo celo žičnico, ki vozi na Zelenico. V uvodnem delu bomo našli vse planinske kočice na tem območju, napisali nekaj o poteh, potrebni opremi in Gorski reševalni službi ter našli zemljevide, ki nam bodo prišli prav pri orientiranju. Informacije lahko dobite tudi v **Turistično promocijskem in informacijskem centru Trzič** (na glavni ulici v starem mestnem jedru, v pritličju občinske hiše na Trgu svobode 18; tel. 04/59-71-536; <http://www.trzic.si/>) in v dveh planinskih društvih, ki delujeta na tržiškem območju: **PD Trzič** (<http://www.planinsko-drustvo-trzic.si/>) in **PD Križe**. Če se na pot ne boste podali sami, pač pa z vodnikom, se lahko obrnete na Združenje gorskih vodnikov Slovenije (<http://zdruzenje-gvs.si/>).

Seznam planinskih koč

Roblekov dom na Begunjščici, 1657 m (tel. 051/323-402). Odprt od 20. junija do zadnje nedelje v septembru, sicer pa ob sobotah, nedeljah in praznikih, če je lepo vreme. Dostop iz Begunj mimo gostišča v Dragi, od tu peš čez Poljško planino 3 h. Iz Šentanske doline skozi Potočnikov graben in čez Preval 3 h ali po Bornovi poti z Ljubelja 3 h. Tura **12**.

Planinski dom na Zelenici, 1536 m (tel. 04/59-71-536, obnovljen po požaru). Odprt od 15. junija do 15. septembra in v smučarski sezoni, sicer pa ob sobotah, nedeljah in praznikih, če je lepo vreme. Dostop z Ljubelja 1.30 h. Izlet **5** in tura **11**.

Koča na Dobrči, 1478 m (tel. 031/595-273, 031/595-271). Odprta od 15. junija do 15. septembra, sicer pa ob sobotah, nedeljah in praznikih. Dostop po več markiranih poteh iz Šentanske doline in Tržiča ali z južne strani 1.30–2.30 h. Izlet **6**.

Dom na Kofcah, 1488 m (tel. 050/625-653, 041/234-638). Odprt od 15. junija do 15. septembra, sicer pa ob sobotah, nedeljah in praznikih, razen če je izredno slabo vreme. Dostop iz Šentanske doline od Matizovca 1 h ali iz Jelendola po gozdnih cestah do parkirišča, od tam do doma 30 min. Izlet **4** in tura **13**.

Dom pod Storžičem, 1123 m (tel. 04/59-45-050, 040/349-593). Odprt od 15. junija do začetka septembra, spomladi in jeseni pa ob sobotah, nedeljah in praznikih. Do doma vodi lokalna cesta iz Tržiča ob potoku Lomščica skozi vasi Lom in Grahovše (do tu asfalt) do parkirnega prostora v bližini doma (9 km); do sem vodi tudi markirana pot, ki se začne v zgornjem delu Lomske doline in teče večinoma čez senožeti. 30 min. Tura **15**.

Koča na Kriški gori, 1471 m (tel. 050/615-623). Odprta od 15. junija do 15. septembra, sicer pa ob sobotah, nedeljah in praznikih. Dostop iz Tržiča po grebenski poti 2.30 h. Izlet **7**.

Več podatkov dobite na spletni strani Planinske zveze Slovenije (<http://www.pzs.si/>). Poleg opisanih planinskih koč vodijo naše poti tudi mimo pastirskih, lovskih in smučarskih koč, omenjenih v opisih.

Poti

Vse poti v knjižici smo razdelili na dolinske sprehode/izlete, sredogorske izlete in visokogorske ture. **Dolinski sprehod** oziroma **izlet** poteka – kot že ime pove – po dolinah, izlet pa tudi po stezah nad dolinami. **Sredogorski izleti** vodijo po vrhovih, ki ne dosežejo 2000 m višine, **visokogorske ture** pa to mejo presežejo. Vse poti, opisane v tej knjižici, so markirane (Knafelčeva rdeče-bela markacija; zelen krog pomeni, da poteka pot v bližini meje med Slovenijo in Avstrijo), edini izjemi sta Bornova pot, ki je neoznačena (vendar orientacija ni problematična), in pot na Košutico, ki pa je zavarovana. Kategorizacija po zahtevnosti deli poti v tri skupine: **lahka (nezahtevna) pot** je pot, na kateri si pri hoji ni treba pomagati z rokami; **zahtevna pot** vodi čez težja mesta, na katerih si zaradi varnosti pomagamo z rokami, varovalne naprave pa so namenjene varnosti gornika in za napredovanje niso nujno potrebne; **zelo zahtevna pot** je tista, na kateri je uporaba rok pri hoji oziroma plezanju nujna; na takih mestih je zavarovana z železnimi klini, jeklenicami in skobami, ki so za napredovanje potrebni. Varovalne naprave so običajno dobro vzdrževane, seveda pa jih lahko vremenske ujme poškodujejo, zato neprijetna presenečenja niso izključena. O stanju poti bi morali biti obveščeni oskrbniki izhodiščnih koč, o njem pa se lahko pozanimate tudi pri Planinski zvezi Slovenije ali v PD Tržič in Križe.

Oprema

V opisih uporabljamo tri oznake: izletniška, gorniška in visokogorska oprema. O **izletniški** ne bi izgubljali besed. Pomembni pogoj za udobno hojo so seveda dobri gorski čevlji, kar je še posebej nujno na visokogorskih turah. **Gorniško opremo** priporočamo na sredogorskih izletih, na primer na Dobrčo, Kriško goro in drugam. Hojo močno olajša čvrsto vi-

soko obuvalo z dobrim gumijastim podplatom. Na seznamu oblačil naj bo tudi zaščita zoper morebitni dež. Pohodne palice so priporočljive. **Visokogorska oprema** mora ščititi pred nevarnostmi, ki prežijo v največjih višinah. Nevihta, nenaden vremenski preobrat s snegom sredi poletja, močan veter, padajoče kamenje so pogosti pojavi v teh krajih in nanje je treba misliti pri pripravljanju nahrbtnika. V visokogorju lahko naletimo tudi na strma snežišča, ki jih varno prekoračimo le s pravilno uporabo cepina in derez. Na najzahtevnejših poteh, ki jih uvrščamo v kategorijo **zavarovane plezalne poti**, je nujna uporaba posebne opreme za samovarovanje na jeklenicah, pa tudi uporaba čelade pripomore k varnosti. Za ture v visokogorju naj neizurjeni najamejo gorskega vodnika.

Gorska reševalna služba (GRS)

GRS priskoči na pomoč gorniku v stiski ali v nesreči. Na opisanem območju delujejo dobro izurjena in opremljena moštva reševalnih postaj **Tržič**, **Radovljica** in **Kranj**. V veliko pomoč jim je tudi helikopter. Mednarodni klic v sili je šest znakov v minuti. Slišni ali vidni znak (klic, pisk, svetlobni znak s svetilom, ogledalo ...) je treba ponavljati, dokler ne pride odgovor – trije znaki v minuti. Klicu v sili se je dolžan odzvati vsakdo in vest sporočiti reševalni postaji. Gorsko nesrečo lahko prijavimo v planinski koči, na policiji, na obveščevalni točki (znak GRS na stavbi) ali po telefonu 112. Opozarjamo na neprijetno dejstvo, da v gorskem svetu zaradi posebne konfiguracije ni mogoče povsod uporabljati mobilnega telefona.

Zemljevidi

Stol in Begunjščica, 1 : 25.000 (Planinska zveza Slovenije)

Storžič in Košuta, 1 : 25.000 (Planinska zveza Slovenije)

Karavanke, 1 : 50.000 (Planinska zveza Slovenije)

Kažipoti na Kofcah

Kamniško-Savinjske Alpe, 1 : 50.000 (Planinska zveza Slovenije)

Tržič, 1 : 25.000 (Občina Tržič)

Atlas Slovenije, 1 : 50.000 (Mladinska knjiga)

13. VELIKI VRH, 2088 m, in KLADIVO, 2094 m

Zelo zahtevna visokogorska tura

Veliki vrh s Hajnževega sedla

Zahtevna visokogorska tura

Veliki vrh in Kladivo od Matizovca

višinska razlika: Veliki vrh z Ljubelja 1030 m, Veliki vrh in Kladivo od Matizovca 1100 m

oprema: visokogorska, za Veliki vrh z Ljubelja tudi samovarovalni komplet in čelada

čas: celodnevna tura

Naslednja opisa (pravzaprav trije, saj bosta v enem dva) nas bosta povedla na vrhove Košute. To je več kot 12 km dolg greben, ki se dviga nad prostranimi gozdovi nad Tržiško Bistrico. Po njem teče meja z Avstrijo. Na severno, avstrijsko stran prepada z mogočnim ostenjem, na južni, naši strani pa so prostrana travnata pobočja, ki so ponekod tudi precej prepadna. V grebenu je cela vrsta vrhov, ki so vredni obiska. Mi smo izbrali tri najbolj obiskane. To sta na zahodni strani Veliki vrh in Kladivo, na vzhodni pa Košutnikov turn. Na Veliki vrh in Kladivo se bomo vzpeli iz Šentanske doline od kmetije Matizovec (druga možnost je iz doline Tržiške Bistrice od Jelen-dola) in po grebenu pristopili tudi na Kladivo. S severne strani je na Veliki vrh speljana kratka, a strma zavarovana plezalna pot, s katero se bomo prav tako spoprijeli. V tem primeru bo izhodišče Ljubelj. Kdor bi si želel še daljše ture, se lahko poda na dolgo grebensko prečenje, saj čez ves greben od Velikega vrha do Košutnikovega turna vodi markirana pot. Kdor pa bi rad pohajkoval le pod Košuto, ima prav tako možnost, saj je označena pot speljana ob vsem južnem vznožju Košute.

Foto: Vladimir Habjan

Veliki vrh nad Kofcami

Razgled z Velikega vrha in Kladiva je prostran: na eni strani vidimo do daljnih Julijcev, na drugi strani do Grintovcev, pod nami valovi Šentanska dolina, na severni strani izstopa drzna Košutica, daleč na severu pa se svetijo bele Visoke Ture.

Veliki vrh in Kladivo od Matizovca

Opis: Izhodišče je domačija Matizovec na koncu dolinice Gebnovega potoka. Do sem pridemo, če v Šentanski dolini pri Podljubelju zavijemo desno. Parkiramo na malem parkirišču tik pod kmetijo ali kje prej v dolini. Mimo kmetije se po široki markirani poti vzpnemo v gozd, nato pa v ključih čez poseko do ravnine in Doma na Kofcah, 1488 m, kjer se svet odpre. Nad kočo se zagrizemo v prvo strmino do ravnine s klopco in križem, kjer je prijeten kraj za razgledovanje. Nadaljujemo v isti smeri do ruševja, od tam pa se vzpnemo čez strmino do naslednje uravnave nad njim. Pot zavije levo navzgor (desno gre na Kofce goro) čez prostrana travnata pobočja do kratkega skalnega dela (jeklenica), nad njim pa kmalu dosežemo

Severno ostenje Velikega vrha nad planino Korošico

greben. Najbližji vrh je Toplar, 2000 m. Greben je sprva širok, potem po južni strani prečimo strmo travnato pobočje, za sedelcem pa se po grebenu vzpnemo do vrha. Do Toplarja sestopimo po isti poti. Nadaljujemo po južni strani grebena. Svet je valovit, pot pa ni zahtevna. Nekaj časa hodimo tudi po severni strani (pozor, stena!). Za Toplarjem prečimo Kofce goro, 1967 m, naslednji vrh pa je Malo Kladio, 2036 m. Vzpon nanj je zahteven (pot ga obide po južni strani; med sestopom greben prav tako nekoliko obhodimo po južni strani). Čez kraten raven odsek pridemo do vznožja Kladija. Sprva hodimo po skalnem delu po grebenu, na vrh pa pristopimo levo po široki grapi pod grebenom.

Sestop: Do Kofce gore sestopimo po isti poti, tam pa greben zapustimo in se strmo spustimo po poti, ki vodi čez travnato pobočje proti Kofcam. Od tam gremo do doline po poti, po kateri smo se tudi vzpeli. Do Velikega vrha 3 h, do Kladija 1.30–2 h, sestop 3 h. Pot je zahtevna le na krajših odstavkih.

Veliki vrh z Ljubelja

Opis: Izhodišče je parkirišče za zadnjim predorom na cesti Tržič–Ljubelj. Na desni strani ceste stoji stara lesena uta, zraven pa smerna tabla z obledelim napisom »Korošica«. Pri uti lahko parkiramo, avto pa je možno pustiti tudi malo naprej na parkirišču na levi strani glavne ceste. Od ute sledimo mejnim markacijam in gozdni cesti, ki se začne dokaj hitro strmo vzpenjati. Na prvem ostrem levem ovinku se nam odpre pogled na Bornovo pot pod Begunjščico in mejni prehod Ljubelj s cerkvico sv. Ane. Cesta nas vodi še naprej v dolgih ključih, pot pa si lahko skrajšamo z mnogimi bližnjicami, ki nas vodijo ob robu soteske potoka. Po 45 min. pridemo do roba ograjene planine Korošice. Na travnatih poljanah se nam na desni odpre razgled na prostrana melišča pod Zajmenovimi pečmi. Nežno šumenje nas opozori, da se samo nekaj metrov stran lahko spočijemo in odčejamo ob talnem

izviru. Pot zavije levo v strmo pobočje manjše vzpetine, kjer stoji koč. Že od izvira naprej smo lahko opazili, da se barva zemlje pod našimi nogami spreminja, na planini pa postane živo rdeča. Ko zagledamo streho koč, zapustimo kolovoz in se po uhojenih kravjih stezicah povzpemo do nje. Do sem 1.30 h. V koči si lahko privežemo dušo z domačo hrano. Nadaljujemo po uhojeni stezi proti Hajnževemu sedlu (glej smerokaz in markacije). Hodimo po levi strani dolinice pod Košutico, kjer zeleno preprogo zamenja gosto ruševje. Kmalu se soočimo z orientacijsko zanko, in sicer nas v križpotju dveh stez prava smer vodi levo. Kar naenkrat stopimo na sedlo, kjer tabla opozarja na mejo med Slovenijo in Avstrijo. Od planine se nismo niti pošteno zadihali, saj smo hodili le pol ure. Na sedlu pogledamo na drugo stran v Hajnžev graben, na desni pa se dviga veličastna severna stena Velikega vrha.

Po travnatem grebenčku gremo do nje; začetek zavarovane poti označuje markacija. Tehnično zahteven je le prvi del stene; višje je vzpon precej lažji, a nevarnejši zaradi drobljivega skrotja. Velika puščica nas usmeri čez prvi prag. Klini in jeklenice nam pomagajo skozi strm žleb. Nad njim prečimo kratko levo in vstopimo v drug žleb. S pomočjo klinov, skob in jeklenic priplezamo nad stometrsko steno, kjer se težave končajo. Sledi vzpon po strmem skrotastem in bolj travnatem pobočju. Pogledi se s pridobljeno višino vedno bolj odpirajo, predvsem na Košutico za nami. Teren kmalu postane spet bolj skalnat. Čez krajše skoke se vzpnemo desno na oster izpostavljen greben. Po njem se dvignemo pod glavni greben Košute. V vse bolj položnem svetu gremo proti levi do travnatega vrha.

Sestopimo po isti poti. S Hajnževega sedla lahko ubere-
mo bližnjico: pod steno sestopimo po neoznačeni, a dobro sledljivi stezici po meliščih v veliko travnato kotanjo, kjer je markirana pot, po kateri smo se vzpeli. Vzpon 3–3.30 h, sestop 2.30 h. Opisani sestop je zahtevnejši kot vzpon, zato razmislimo tudi o možnosti sestopa mimo Kofc, vendar si moramo seveda prej urediti prevoz.